

(r)

⇒ **Escritoras y Pensadoras Europeas (col.)**
Mercedes Arriaga (dir.)

Fa temps que la ginecocrítica va començar la recerca “arqueològica” de la genealogia femenina en les diverses àrees del saber. Les feministes estudioses de la literatura van ser les primeres en posar-se en marxa i han estat capdavanteres en aquest sentit de recuperació de les dones del passat. També cal recordar que els primers esforços es dirigiren al coneixement de les dones singulars i excepcionals que foren les que primer es reivindicaren i després es va passar a contextualitzar-les perquè se sap que sempre, darrera d’una dona important, hi ha una altra dona o millor dit, fins i tot, un col·lectiu, una comunitat, de dones. També ha estat i és un tret característic de la ginecocrítica la seva interdisciplinarietat, de tal manera que supera les fronteres entre escriptores, pensadores i protagonistes de la història. Aquest petit recordatori, de totes sabut, serveix d’introducció per emmarcar la importància i l’oportunitat d’un projecte com la col·lecció de *Escritoras y Pensadoras Europeas*, dirigida per la Dra. Mercedes Arriaga, de la Universitat de Sevilla. Certament, aquesta tasca de recuperació i divulgació és necessària pel desconeixement que encara hi ha de les escriptores i pensadores (italianes, espanyoles, franceses, angleses i alemanyes) en el context de la cultura i la literatura europees de l’Humanisme al segle XX, perquè moltes no han estat editades a la península ibèrica i tampoc no han estat traduïdes i altres ho han estat parcialment. Aquest és el treball de recerca de tot un equip divers pel que fa a les especialitats i universitats, format inicialment per Elvira Burgos, Isabel González, Dolores Ramírez Almazán, Carmen Ramírez Gómez, Socorro Suárez Lafuente, Leonarda Trapassi, Gemma Vicente Arregui, Àngeles Cruzado Rodríguez, Domenico D’Agostino, Carolina González Perancho, Mercedes González de Sande.

El projecte, pensat per una durada inicial de tres anys, es materialitza en sis monografies amb l’edició crítica i la traducció d’obres significatives d’algunes escriptores i pensadores en les cinc llengües previstes.

El format *on line*, amb la creació d’una pàgina web (www.escriptorasypensadoras.com), actualment permet arribar a un públic molt més ampli i gestionar la informació d’una altra manera. La difusió va acompanyada de la creació de nous materials didàctics que puguin ser aprofitats per les universitats europees i hispanoamericanes, i per qualsevol persona que navegui per internet, sobretot estudiants. Es pot consultar la part monogràfica amb les escriptores i pensadores estudiades, una enciclopèdia biobibliogràfica d’aquestes autores, una antologia de textos i després l’ampliació amb els

enllaços pertinents. A partir de la pàgina web s'obren múltiples possibilitats d'interactuar, col·laborar i participar.

Des del context de la cultura catalana i tenint a l'abast l'obra de Maria Mercè Marçal, *La passió segons Renée Vivien*, no ens resulta estrany ni casual que la primera monografia de la col·lecció sigui precisament *Una mujer se me apareció*, de Renée Vivien. Es tracta de la primera traducció al castellà d'aquesta autora. A la introducció, Mercedes Arriaga parla del paper de les escriptores i artistes als moviments d'avanguardia de principis del segle XX. L'acurada traducció i edició de Mado Martínez va acompanyada de nombroses notes que són de gran ajuda perquè també obren moltes possibilitats d'anàlisi i interpretació. El text és una mostra excepcional d'estètica decadent i sublim de l'exaltació i del dolor de l'amor-passió entre dones.

La Casa de muñecas de Rosario de Acuña, no s'havia tornat a editar des del 1888. És una autora de gran força ideològica i és una llàstima que sigui tan desconeguda i inaccessible, per això s'agraeix l'estudi introductor d'Ana María Díaz Marcos que reconstrueix el context social i històric on va gestar les seves radicals idees i on va actuar conseqüentment. El text té la gràcia de ser un relat relativament curt on es condensa la quintaessència del pensament militant de l'autora sobre la higiene, l'educació i la igualtat de dones i homes. I de "torna", per reblar el clau, s'afegeix el discurs titulat "El ateísmo en las escuelas neutras", que va pronunciar en l'acte d'inauguració de l'Escuela Neutra Graduada de Gijón el 29 de setembre de 1911.

María Jesús Soler, en el volum titulat "*Palabras, palabras, palabras*"..., ha seleccionat textos de poetes romàntiques sevillanes poc conegudes: Amparo López del Baño, Antonia Díaz Fernández, Isabel Cheix Martínez, M. B. Tixe de Ysern, Mercedes de Velilla y Rodríguez, Concepción de Estevarrena Gallardo i Blanca de los Ríos Nostench. Encapçala la selecció de poemes de cada autora una breu presentació biogràfica que recull sobretot les dificultats de tot tipus que van tenir aquestes dones per poder expressar-se en veu pròpia. Aquesta mostra de producció poètica femenina posa de manifest l'especificitat de l'anàlisi i de la crítica que s'ha d'aplicar per a la seva valoració, al marge dels canons establerts per la cultura i l'estètica patriarcal dominant.

Els dos últims llibres publicats, pel que he pogut veure en consultar la pàgina web, no he pogut llegir-los encara, però són molt prometedors.

Per una banda, *Coloquios*, abraça la producció lírica i dramàtica de sor Francisca de Santa Teresa, uns textos inèdits que s'han conservat des del segle XVIII a la biblioteca del convent de clausura de Madrid on va viure. Carmen Alarcón acompanya l'edició amb un estudi sobre l'autora i la literatura conventual del seu moment. Això li permet fer un paral·lelisme contrastat entre aquesta autora i sor Marcela de San Félix, filla de Lope de Vega i de l'actriu Micaela de Luján, ja que les dues monges van coincidir com a membres de la mateixa orde religiosa i del mateix convent.

Per últim, el llibre sobre la figura de Elena Soriano i la seva obra, a cura de María Paz Cepedello Moreno, es presenta com un merescut deute a “una de las grandes desconocidas de la literatura española contemporánea”. La reivindicació d’aquesta autora víctima de una específica situació política i vital és un deure de justícia. Elena Soriano Jara (1917-1996) havia començat a publicar en revistes als catorze anys, havia acabat magisteri l’any 1935, i havia començat la carrera de Filosofia i Lletres que no va poder acabar per culpa de la guerra, que va capgirar la seva vida com la de moltes altres dones en el nostre país. Va patir la repressió franquista i forçosament va haver de renunciar a la seva vida professional. Les seves obres, sobretot la triologia “Mujer y Hombre” –formada per tres novel·les: *La playa de los locos*, *Espejismos* y *Medea 55*–, tracten qüestions com el tabú de la virginitat, els problemes de les relacions matrimonials o el rebuig de la maternitat. Va crear i dirigir la revista *El Urogallo* a favor de la cultura de la llibertat, i l’any 1985 va publicar *Testimonio materno* que va tenir un gran impacte en tractar del consum de drogues i del seu propi fill.

Amb aquesta miscel·lània de ressenyes ja es veu que la col·lecció de *Escritoras y Pensadoras Europeas* assoleix plenament els seus objectius i esperem que el projecte tingui la continuïtat que mereix.

MERCÈ OTERO-VIDAL
Seminari Filosofia i Gènere